

Laura Groebbé

Paul, ons hoogbegaafde wonderkind

Blokkades en overlevingsgedrag bij hoogbegaafde kinderen

2018 La Luna Maastricht

Inhoud

Voorwoord	8
Mijn verhaal	12
★ Hoofdstuk 1. Ik ga niet meer naar de crèche!	19
1.1 De beleving van het hoogbegaafde kind	26
Anders denken en voelen	26
Wat is overlevingsgedrag?	28
Hoe kan je overlevingsgedrag bij kinderen doorbreken en waarom werkt hulp vaak niet?	29
Effectief leren communiceren met 'Wereldtaal'	30
Waarom is Wereldtaal een succesvolle communicatiemethode?	33
Voorbeeld van een conflict-oplossend gesprek met Wereldtaal	35
1.2 Overlevingsgedrag en aanpak	38
Verschillende vormen van overlevingsgedrag	38
Overlevingsgedrag: negatieve focus	38
<i>Casus: kind met een negatieve focus</i>	39
Overlevingsgedrag: angsten en dwangmatig gedrag	43
Overlevingsgedrag: piekeren	46
<i>Casus: Job piekert veel en is erg angstig</i>	47
Overlevingsgedrag: extreme gevoeligheid (of overgevoeligheid)	52
Overeenkomsten tussen hoogbegaafdheid en hoogsensitiviteit	53
<i>Casus: Maxime is hooggevoelig</i>	55
★ Hoofdstuk 2. Red de brandnetel	60
2.1 Opvoeden met een visie	78
Valkuilen van ouders	78
Opvoeden vanuit kracht en grenzen stellen	79
Wat bespreek je wel en niet met je kind?	80
2.2 Overlevingsgedrag en aanpak	82
Overlevingsgedrag: niet tegen onrecht kunnen	82
Overlevingsgedrag: jezelf minderwaardig en te kort gedaan voelen	83
Overlevingsgedrag: weinig van anderen kunnen verdragen	84
<i>Casus: Floris voelt zich benadeeld ten opzichte van zijn zusje</i>	85

Sociaal-emotionele blokkades op school	89
Communiceren bij blokkades in de klas	90
<i>Casus: probleemoplossend gesprek bij sociaal-emotionele blokkades op school</i>	92
★ Hoofdstuk 3. Ik wil mijn verjaardag terug	96
3.1 Blokkades op sociaal-emotioneel gebied	112
Andere verwachting op sociaal gebied	112
Andere vriendschapsbeleving	112
‘Bert en Ernie-kinderen’	114
3.2 Overlevingsgedrag en aanpak	115
Ook ouders hebben overlevingsgedrag	115
Overlevingsgedrag: terugtrekken en alleen voelen	115
<i>Casus: gepest worden/buitensluiten</i>	117
Versnellen of doubleren	119
Terugtrekken in eigen wereld	120
Doorbreken van sociaal-emotioneel isolement op school	121
Overlevingsgedrag: dominant, dwingend, clownesk en druk gedrag	122
Doorbreken van druk en dwingend gedrag	123
<i>Casus: te druk en dwingend gedrag</i>	124
Overlevingsgedrag: te verlegen	125
<i>Casus: niet groeten van de buurvrouw</i>	126
Voorbereiden op nieuwe (sociale) situaties	126
Overlevingsgedrag: niet op (willen) vallen en onzichtbaar zijn	127
<i>Casus: viool spelen voor opa</i>	129
★ Hoofdstuk 4. De een zijn dood is de ander zijn brood	132
4.1 Complete blokkadestand: ‘het ravijngevoel’	140
In het ravijn	140
Tijd nodig om te herstellen	140
Hulp vragen is vaak lastig	141
Oprechte benadering en feedback	142
4.2 Overlevingsgedrag en aanpak	145
Overlevingsgedrag: de lat te hoog leggen (zeer perfectionistisch)	145
Overlevingsgedrag: faalangst	146
<i>Casus: Rosa heeft faalangst</i>	147
Overlevingsgedrag: niet tegen druk kunnen en verplichtingen ontlopen	148
<i>Casus: verzet bij huiswerk</i>	150

★ Hoofdstuk 5. Mijn zomervakantie is een grote nachtmerrie	152
5.1 In balans zijn met hart en hoofd	164
Geluk en verbinding	164
Wie ben ik?	165
Hoe begeleid je een kind dat zichzelf kwijt is?	165
De helicopterview	168
De rol van begeleider	169
Luisteren naar je hart	170
5.2 Overlevingsgedrag en aanpak	171
Geen grenzen kunnen aangeven	171
<i>Casus: grenzen aangeven in vriendschap</i>	173
★ Hoofdstuk 6. Mijn eigen weg...	176
Tot slot...	211
Dankwoord	212

Voorwoord

Geluk, daar gaat het om in het leven. In verbinding staan met jezelf en anderen, waarin je een rol van betekenis vervult.

Toch is de vraag: 'Hoe word ik gelukkig?' niet makkelijk te beantwoorden. Volgens mij zit het geluks-DNA in het kunnen luisteren naar je hart. Vanuit liefde voor jezelf, ben je ook in staat om onvoorwaardelijk verbinding met anderen aan te gaan, waarbij vriendschap en verbinding een diepere laag krijgen.

Hoogbegaafden leven in een voor hen soms moeilijk te begrijpen wereld en ze kunnen op sociaal-emotioneel en cognitief gebied vastlopen wanneer de omgeving onvoldoende op hun behoeftes afgestemd is. Het is belangrijk dat ieder kind zowel op cognitief als sociaal-emotioneel gebied voldoende erkenning krijgt en op de juiste manier begeleid wordt, zodat het zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen.

Bij La Luna begeleiden we hoogbegaafde kinderen, jongeren, adolescenten en volwassenen. De begeleiding is gericht op zelfkennis en acceptatie. Het hoogbegaafde kind leert wensen en grenzen aan te geven en zich open te stellen naar anderen.

We geven training aan ouders, leerkrachten, docenten, psychologen, artsen en andere hulpverleners. We willen onze kennis en ervaringen graag met u delen zodat de kennis op dit gebied toeneemt en hoogbegaafde kinderen zich zo optimaal mogelijk en vol zelfvertrouwen kunnen ontwikkelen.

Dit boek belicht de blokkades en begeleiding van hoogbegaafden op een bijzondere manier. Door het veelvuldig gebruik van situatieschetsen, voorbeelden en casussen uit onze praktijk, is dit boek herkenbaar en verhelderend voor zowel hoogbegaafden zelf als voor iedereen die met hoogbegaafdheid te maken heeft.

Visie van La Luna

Bij La Luna zien we hoogbegaafdheid in eerste instantie als een communicatieprobleem. Een hoogbegaafd kind spreekt de taal van de ander vaak niet en denkt en voelt op een ander niveau, waardoor het geen echte connectie met zijn omgeving ervaart en kan vastlopen op sociaal-emotioneel en cognitief gebied. Het kind kan dan allerlei vormen van overlevingsgedrag gaan ontwikkelen (zie kader). We noemen dit gedrag 'overlevingsgedrag', omdat kinderen dit gedrag laten zien om te kunnen 'overleven' in een voor hen soms 'vreemde' wereld.

Bij La Luna krijgen hoogbegaafde kinderen met behulp van de communicatiemethode 'Wereldtaal' inzicht in hun eigen gedrag en handelen en dat van anderen.

We leren kinderen zichzelf te begrijpen en te accepteren en laten zien dat en waarom ze situaties vaak anders ervaren dan anderen. We vertalen als het ware hun gedrag en gevoelens voor de omgeving en andersom. Hierdoor leren ze hun blokkades te herkennen en te verwoorden, leren ze hulp vragen en hun blokkades te doorbreken. Ze leren de regie in het eigen leven te nemen, zodat ze vol zelfvertrouwen in het leven kunnen staan en hun dromen kunnen gaan verwezenlijken.

Tabel 1: vormen van overlevingsgedrag bij hoogbegaafden

Te koppig	Lichamelijke klachten
Te gesloten	Slaap-, eetproblemen
Negatieve focus	Piekeren
Woede, Agressie	Angsten
Terugtrekken en alleen voelen	Hyperactief en druk gedrag
Apathisch gedrag	Te emotioneel
Te verlegen	Faalangstig
Dromerig en afwezig	Clownesk
Dominant, dwingend gedrag	Chaotisch
Dwangmatig gedrag, tics	Betweterig
De lat te hoog leggen	Niet tegen onrecht kunnen
Somberheid	Onzeker
Wantrouwig	Brutaal
Sociaal onhandig en star gedrag	Zenuwachtig, gespannen, stress
Niet op (willen) vallen en onzichtbaar zijn	Niet tegen druk kunnen en verplichtingen ontlopen
Jezelf minderwaardig en tekort gedaan voelen	Weinig van anderen kunnen verdragen
Te gevoelig (harde geluiden en prikkels)	Niet kunnen kiezen (overmatig twijfelen)

Het doorbreken van overlevingsgedrag is niet makkelijk. Een vertrouwensband tussen kind en begeleider, deskundigheid op gebied van hoogbegaafdheid en een veilige omgeving zijn belangrijke voorwaarden om echt contact te kunnen maken met een hoogbegaafd kind. Door middel van het stellen van de juiste vragen en door het toepassen van metaforen proberen we tot de kern van blokkade(s) te komen.

Het is daarbij belangrijk dat het kind de brug leert zien tussen 'eigen gedachten en beleving' en de belevingswereld van anderen. We geloven ook erg in de kracht van het verhaal. Door middel van verhalen kan het kind vat krijgen op zijn eigen

emotionele wereld en die van anderen. We gaan samen op zoek naar oplossingen om de innerlijke blokkades te doorbreken, waardoor het kind zich weer krachtig gaat voelen en trots op zichzelf durft te zijn.

De opzet van dit boek

Elk hoofdstuk van dit boek omvat een verhalend en een theoretisch deel.

Ieder hoofdstuk begint met een humoristisch verhaal over Paul en zijn vreselijk ‘foute’ ouders, Henk en Els.

Paul is een hoogbegaafde jongen van 11 jaar oud. Henk en Els adoreren zijn hoogbegaafdheid, maar hebben geen oog meer voor hun eigen kind. Ze vinden Paul koppig en ondankbaar en bij ieder opvoedings-akkefietje raadplegen ze ‘Het grote handboek voor hoogbegaafde kinderen’. Paul heeft een hekel aan dat boek en aan zijn ouders. Gelukkig heeft hij een hele aardige opa Guus, die er altijd voor hem is en hem helpt. Paul en Guus begrijpen elkaar en ze zijn goede vrienden.

In deze verhalen blikt Paul terug op belangrijke momenten in zijn jeugd, bijvoorbeeld de eerste dag op de peuterspeelzaal. Deze momenten zijn bij uitstek voorbeelden van situaties, waarin hoogbegaafde kinderen kunnen blokkeren. Ze zijn gebaseerd op in onze praktijk vaak terugkomende voorbeelden. De soms absurdistische situaties, met de bijhorende blokkades en gevoelens, zijn zeer herkenbaar voor hoogbegaafde kinderen.

Naast humor, liefde en spanning wordt er in deze verhalen gefocust op de ongevoelbaar grote waarde van verbinding en vriendschap.

Het is voor ouders, leerkrachten en begeleiders vaak moeilijk de blokkades van hoogbegaafden te herkennen, te analyseren en te doorbreken. In het theoretische deel worden de blokkades en het overlevingsgedrag, waar hoogbegaafde kinderen vaak last van hebben, geanalyseerd en krijgt u inzicht in de denk- en belevingswereld van het hoogbegaafde kind. Het geeft inzicht in de visie van La Luna op hoogbegaafdheid en in onze aanpak. Het geeft door middel van casussen, situatieschetsen, begeleidingsadviezen en voorbeelden van begeleidingsgesprekken handvatten om door te dringen tot de kern van de problematiek van hoogbegaafde kinderen en jongeren (en hun ouders). Hierdoor ontstaat allereerst begrip voor hoe een hoogbegaafd kind zijn omgeving ervaart en waarom dit tot blokkades kan leiden. Vervolgens hopen we dat door middel van onze adviezen deze kinderen beter begeleid kunnen worden naar een voor hen gelukkige toekomst.

Dit boek vormt een brug tussen theorie en praktijk. Het is een waardevolle aanvulling op bestaande literatuur, omdat het daadwerkelijk laat zien hoe blokkades doorbroken kunnen worden. Daardoor is het bruikbaar voor ouders, leerkrachten en andere begeleiders, maar ook voor kinderen zelf. Door dit boek te lezen gaat het kind zichzelf en anderen beter begrijpen en leert het om te gaan met tegenslag.

Ook voor hoogbegaafde jongeren en volwassenen zal dit boek herkenbaar zijn. De blokkades van hoogbegaafden zijn niet gekoppeld aan een specifieke leeftijd, en ook de wijze waarop hoogbegaafde mensen leren om de blokkades te doorbreken, is niet leeftijdsgebonden.

Laura Groebbé